

BOUWSTEEN voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

Hoofdonderwerp: Bouwsteen **Visserij**

Opstellers: Experts van Provincie Zeeland

Meedenkers: Experts van Natuurmonumenten, ZMF, gemeente Noord-Beveland

(NB Vanwege openbare publicatie zijn hier alleen de namen van de organisaties genoemd, niet de namen van de experts)

Huidige situatie

De visserijsector is de oudste gebruiker van de Noordzee en de kustwateren. Sinds mensenheugenis wordt gevestigd op soorten als haring, tong, schol, kabeljauw en paling maar ook op schaal- en schelpdieren als garnalen, kreeft, mosselen, oesters en kokkels.

De Zeeuwse visserijsector levert een bijdrage aan de voedselvoorziening van de wereldbevolking in de vorm van kwalitatief hoogwaardig, duurzaam gevangen en gekweekte vis, schaal- en schelpdieren. De sector richt zich in toenemende mate op innovatieve methoden van vangst en kweek en werkt binnen de randvoorwaarden die maatschappij en ecologie stellen.

De Zeeuwse visserijsector is op te delen in een aantal deelsectoren, te weten de zee- en kustvisserij, de mossel- en oesterkweek, de visserij met vaste vistuigen op voornamelijk kreeft en paling en de sportvisserij op schubvis.

30 Zeeuwse kotters zijn actief in de zee- en kustvisserij. Tong is de belangrijkste doelsoort. Daarnaast zijn garnalen, schol, bot en tarbot belangrijk voor de Zeeuwse visserij.

De mosselsector bestaat uit circa 50 kwekers (al dan niet samenwerkend met handelsbedrijven). De totale productie bedraagt circa 500.000 Mosselton (50 miljoen kilo) per jaar. De Waddenzee en de Oosterschelde vormen de kweekgebieden.

Mosselhangcultuur wordt in de Oosterschelde beoefend door een zevental bedrijven. De totale productie bedraagt circa 2,5% van de totale mosselproductie in Nederland.

De oestersector bestaat uit circa 30 kwekers die deels ook handelaar zijn. De kweekgebieden worden gevormd door de Oosterschelde, de Grevelingen en het Veerse Meer. De jaarlijkse productie is als gevolg van ziekten en plagen sterk teruggelopen en bedraagt nog circa 15 miljoen creuses en 1 miljoen platte oesters.

Circa 40 vissers zijn actief in de visserij met vaste vistuigen zoals fuiken, kubben, korven en staand want. Deze visserij vindt met name plaats op de Oosterschelde, de Grevelingen, het Veerse Meer, het Volkerak-Zoommeer, de Westerschelde en de Voordelta. Jaarlijks wordt circa 35.000 kilo kreeft gevangen.

Yerseke is hét handels- en verwerkingscentrum voor schaal- en schelpdieren in Noord-West Europa met importen uit onder andere Ierland, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Denemarken, Frankrijk, Portugal en Canada en export naar België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Centraal Europa en Hong Kong. Er is een dagelijkse logistiek naar adressen in deze landen. Het gaat om handels- en verwerkingsbedrijven met een omzet van € 350 miljoen.

Sportvisserij is uit economisch perspectief een belangrijke deelsector binnen de Zeeuwse visserij. Vele tienduizenden recreanten en toeristen beoefenen deze vorm van vrijetijdsbesteding in onze provincie. Zowel vanaf de kant als vanaf de (opstap-)boot wordt gevestigd. Bootverhuurders, hengelsportzaken, aasverkopers, verhuurders van recreatiewoningen en horecagelegenheden in onze provincie hebben daar de revenuen van.

Belangrijkste bronnen vermelden:
Rapporten, websites, databases, namen experts.

<p>Trends & Ontwikkelingen</p> <p>Het “Europese” besluit uit 2019 om geen vergunningen te verlenen voor de pulsvisserij heeft verstrekkende negatieve gevolgen voor de Nederlandse en Zeeuwse vissersvloot. Ook de aanstaande Brexit, het ruimtebeslag op de Noordzee en de aanlandplicht leiden tot negatieve gevolgen. Deze negatieve vooruitzichten leiden tot verminderde inkomsten, sterk gestegen uitgaven (met name als gevolg van het gebruik van meer brandstof) en daarmee tot een afname van de beschikbaarheid van personeel. Klimaatverandering zal leiden tot het wegtrekken van bepaalde vissen naar koudere wateren en de introductie van nieuwe soorten uit warmere wateren. De wereldwijde vraag naar kwalitatief goed, eiwitrijk voedsel zal als gevolg van de groeiende wereldbevolking in de toekomst stijgen. Door bovengenoemde oorzaken zal de Zeeuwse kottervloot niet kunnen profiteren van de stijgende vraag.</p> <p>De mosselsector kent afwisselend goede en magere jaren. Toegenomen arbeid door met name de oogst van mosselzaad in de waterkolom leidt tot hogere kosten die niet of nauwelijks gecompenseerd worden door hogere inkomsten. De productie (collecteren mosselzaad en opkweek ervan op percelen) gebeurt op basis van convenantsafspraken in de Waddenzee met de ngo's en het ministerie LNV. In 2020 loopt het convenant af. Klimaatverandering zal voor zowel de mossel- als de oestersector gevolgen hebben. Met name de introductie en de verschijningsfrequentie van invasieve exoten vormt een belangrijk aandachtspunt voor de schelpdierkweek.</p> <p>Om de gevolgen van de invasieve oesterboorder te beperken wordt in de Oosterschelde geëxperimenteerd met de kweek van oesters op ‘tafels’. Hiertoe is 50 hectare in het oostelijk deel van de Oosterschelde aangewezen door het ministerie LNV. In de Grevelingen vormt de waterkwaliteit met name in warmere periodes een voortdurend punt van zorg. Zuurstofloosheid leidt tot grote sterfte onder de oesters en ander zeeleven.</p> <p>De 39 vergunningen voor de visserij met vaste vistuigen in de Oosterschelde wordt door een groot deel van de vissers als te veel ervaren. De grote concurrentie om ruimte op de vrije gronden in de Oosterschelde is één van de negatieve gevolgen ervan. Over de vraag in hoeverre dit gevolgen heeft voor de kreeftenpopulatie verschillen de meningen. De waarnemingen in de praktijk zijn niet eenduidig wat dat betreft. Het ontbreken van bestandsinventarisaties doet zich hier voelen. Dit is een onderwerp waaraan de sector aandacht besteed in een Transitieplan dat eind 2019 gereed dient te zijn.</p> <p>De handels- en verwerkingsbedrijven hebben te maken met een consolidatie bij de inkopers als retailers en groothandel met als gevolg lage prijzen voor verwerker en primaire producent. Voor de handel is voedselveiligheid, grondstofzekerheid (ook in Nederland en Zeeland) en kosteneffectiviteit essentieel. Ook de handel heeft grote zorgen over de gevolgen van de Brexit. De zorgen omtrent klimaatverandering brengt kansen voor de afzet van schaal- en schelpdieren. De productie van schelpdierewit is uiterst duurzaam. Promotie ervan onder met name jongeren biedt kansen voor vergroting van de consumptie.</p> <p>De mogelijkheden voor sportvisserij in de Deltawateren lopen terug. De vispopulaties in de Oosterschelde, het Veerse Meer en andere Deltawateren vertonen een negatieve trend. De Deltawerken, klimaatverandering, onduidelijkheid over de draagkracht van de watersystemen en de aanwezigheid van een omvangrijke zeehondenpopulatie zijn hiervan mogelijke oorzaken. In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen voor het opnieuw opstarten van de monitoring die inzicht dient te verschaffen in de draagkracht van de Oosterschelde en Grevelingen.</p>	<p>Belangrijkste bronnen vermelden: Rapporten, websites, databases, namen experts.</p>
---	--

Ambitie 2050

De ambitie voor Zeeland is om in 2050 een moderne, goed uitgeruste, economisch gezonde en duurzaam opererende visserijsector te hebben die in zijn bedrijfsvoering rekening houdt met de natuurwaarden. Waar mogelijk vindt synergie plaats tussen visserij en natuur. Seafood wordt gezien als gezond en duurzaam en is een structureel onderdeel van het menu. Het oogsten van de zee is verder verfijnd en biodiversiteit en productiviteit van de zee worden nauwgezet bewaakt. De fossiele brandstoffen die thans nodig zijn voor de voortstuwing van de schepen zijn vervangen door duurzame en goedkopere alternatieven. Hiermee is een belangrijke kostenpost voor de kottervisserij (inclusief de schelpdiervisserij) aanzienlijk gereduceerd waardoor deze na een aantal magere jaren na de afschaffing van de pulvisserij weer rendabel kan vissen binnen de mogelijkheden van gezonde Noordzeevisbestanden en de ecologische grenzen. De sector levert daarmee een bijdrage aan de voedselbehoefte van de wereldbevolking. Door continue innovaties is de sector in staat selectief te vissen op doelbestanden en is de bodemberoering geminimaliseerd.

Ook de schelpdiersector en de kreeftvisserij vormen florerende onderdelen van de Zeeuwse economie. De waterkwaliteit van de Grote Wateren in de Delta is verbeterd door het verder introduceren van getij. Het feit dat (schelpdier-)visserij en –kweek plaats vindt in N2000 gebieden impliceert dat productie plaats vindt met respect voor de natuur (en waar mogelijk zelfs een meerwaarde levert voor de natuur). Dit levert een meerwaarde voor de producten op. Naast deze wateren wordt met schelpdierkweek in de kuststrook een belangrijke bijdrage geleverd aan het duurzaam gebruik van de planeet door invang van CO₂, fosfaat en stikstof. Enkele ondernemers uit de sector houden zich daarnaast bezig met de kweek van schelpdieren in hangcultuur op de Noordzee. In de steenbestortingen rond de windmolens op de Noordzee wordt door Zeeuwse bedrijven op kreeft gevestigd met behulp van vaste vistuigen. Verbetering van de waterkwaliteit heeft ook geleid tot toenemende mogelijkheden voor de sportvisserij, die hierdoor in staat is de kansen te verzilveren die een vergrijzende bevolking biedt.

De interactie tussen visserij en toerisme, ingezet in de periode 2010 – 2020, is in Zeeland ten volle benut. Enkele tientallen bedrijven zijn actief op het grensvlak van recreatie/toerisme en visserij/aquacultuur en verdienen hiermee een goede boterham. Daarnaast is Zeeland hét handelscentrum van Europa op het gebied van schaal- en schelpdieren én vis. De ligging ten opzichte van belangrijke markten als België en Duitsland en de aanwezigheid van een fijnmazig distributienetwerk vormen belangrijke bouwstenen hiervoor. De in Zeeland geproduceerde visserijproducten hebben een uitstekende naam in de wereld. Het keurmerk Zeker Zeeuws staat garant voor de Zeeuwse herkomst. Zeeland kent enkele toonaangevende kennisinstellingen op het gebied van visserij en aquacultuur. Het NIOZ, WMR en HZ University of Applied Sciences werken nauw samen aan de oplossing van vraagstukken betreffende visserij en aquacultuur en het in Zeeland gevestigde centrum daarvoor is toonaangevend in de wereld.

De wijze waarop natuurorganisaties en visserijbedrijfsleven in Zeeland samenwerken vormt een voorbeeld voor de rest van het land. Binnen het Visserij Initiatief Zeeland werken vertegenwoordigers van deze organisaties constructief en met respect voor elkaar samen aan vraagstukken op het gebied van visserij en natuur.

Het florerende visserijcluster biedt inclusief toeleverende bedrijven, scheepswerven, handels- en verwerkingsbedrijven, horeca en transportsector en kennisinstellingen werkgelegenheid aan enkele duizenden werknemers.

Tussendoel voor 2030

In 2030 zijn flinke stappen gezet op weg naar een rendabel, duurzaam opererend visserijcluster. Behoud en vergroting van de ecologische draagkracht vormen belangrijke onderdelen van de ontwikkelingen.

De kottervisserij heeft belangrijke stappen gezet op het gebied van brandstofbesparing en selectiviteit. De schelpdiersector heeft langlopende afspraken gemaakt over de uitbreiding van kweek in de kuststrook, Grote Zeeuwse Wateren en de Noordzee. De Waddenzee en Oosterschelde blijven nog altijd de belangrijkste productiegebieden voor deze vorm van schelpdiereteelt.

<p>De oestersector heeft de kweek van oesters op tafels inmiddels uitontwikkeld. Uit monitoring is gebleken dat deze vorm van kweek geen significant negatieve effecten voor de natuurwaarden oplevert. Door efficiencyverbetering is het totale ruimtebeslag van deze kweek in de Oosterschelde en Grevelingen beperkt. Naast de Waddenzee, de Oosterschelde en de Grevelingen worden schelpdieren gekweekt in het Veerse Meer, de Westerschelde en de Noordzee-kuststrook. De mogelijkheden voor schelpdierteelt en kreeftenvisserij met vaste vistuigen op de Noordzee zijn door middel van praktijkproeven en experimenten onderzocht en worden nu structureel vorm gegeven. De paling- en kreeftenvissers in de Oosterschelde, Grevelingen en Veerse Meer werken goed samen en hebben voor de kreeftenvisserij sluitende afspraken gemaakt over de inventarisatie van de populatie, restocking, verdeling van de vrije gronden en andere relevante zaken. De monitoring van de draagkracht van de Deltawateren, opnieuw opgestart in 2020, levert inmiddels voldoende inzicht om de maximaal mogelijke productie in te kunnen schatten. De samenwerking tussen visserij en natuur is verder verbeterd. Zo is het opruimen van afval op de Noordzee en de kustwateren ("Fishing for Litter") inmiddels structureel ingebed in de bedrijfsvoering en wordt door middel van projecten als 'meerwaarde met mosselen' gezocht naar nieuwe, rendabele productielocaties voor de schelpdiersector waarbij tevens de natuurwaarden van intertidale gebieden in het kader van N2000 verhoogd wordt. Het nieuwe bedrijventerrein in Yerseke bij de nieuwe afslag aan de A58 is alweer vol. We zullen op zoek moeten naar een uitbreidingslocatie om de hub Yerseke verder te kunnen laten ontwikkelen.</p>	
<p>Uitvoering</p> <p>De provincie Zeeland werkt samen met het visserijbedrijfsleven, de ngo's, kennisinstellingen en andere overheden om de gestelde doelen te bereiken. De provincie is een verbindende factor in het netwerk en vervult een makelaarsfunctie. Kansrijke innovaties kunnen op financiële steun van de provincie rekenen en waar nodig en mogelijk zorgt de provincie voor verruiming van de beleidsmogelijkheden op terreinen waarop zij zelf beleidsvormend is, dan wel bepleit de mogelijkheden daartoe bij andere beleidsvormende instanties.</p>	
<p>Raakvlak met andere onderwerpen</p> <p>De bouwsteen visserij heeft een duidelijke relatie met de beleidsvelden Natuur, Landelijk gebied (voor wat betreft binnendijkse aquacultuur) Deltawateren en Recreatie en toerisme.</p>	